

Jean
Paul
Richter

Tekster af:
Jean Paul Richter
Marie Luise Kaschnitz
Ulla Hahn
Friederike Mayröcker
Nadja Küchenmeister

Er oversat af Thomas &
Ursula Scavenius

Drømmen om Paradiset
(Gustavs drøm)

Han døde (således forekom det ham) og skulle tilbringe mellemrummet indtil sin nye legemliggørelse udelukkende med legende drømme. Han sank ned i et overvældende blomsterhav, som var den sammenflydte stjernehimmel; på uendeligheden blomstrede alle stjerner hvidt, og blomsterbladene i nabolaget slog mod hinanden. Men hvorfor beruste denne blomstermark, der voksede fra jorden til himlen, med den dampende ånde fra tusind kalke, alle sjæle, der fløj hen over den og faldt ned i bedøvende fryd? Hvorfor blandede en flagrende vind sjæle sammen med sjæle og blomster i et snefog af gnister og brogede ildfnug? Hvorfor indhylledes de døde mennesker i så liflig og legende dødsdrøm som i en sky? - Derfor: Dette uendelige forårs balsamånde skulle lukke livets gnavende sår, og det menneske, der stadig blødte fra det forrige liv, skulle læges mellem blomsterne for den kommende himmel, hvor en helbredt sjæl begærer den større dyd og visdom. – For sjælen lider jo hér alt for meget! – Når en sjæl omfavnede den anden på denne snevang, smeltede de sammen af kærlighed til en glødende dugdråbe; den sitrede så ned ad en blomst og den pustede

den på ny todelt i vejret som hellig røgelse. – Højt over blomstermarken stod Guds paradys, hvorfra ekkoet af dets himmelske toner bruste ned i sletten i skikkelse af en bæk; dens vellyd gennemkrydsede Underparadiset med talrige snoninger; og de drukne sjæle styrtede sig fra blomsterbredden i fløjtestrømmen af fryd; alle deres sanser døde hen i Paradisets genlyd, og den alt for dødelige sjæl gik videre på den løbende bølge, opløst i en lys glædeståre. – Denne blomstervang steg uafbrudt i vejret, imod det i høje Paradis, og himmelluften viftede ned fra oven og foldede alle blomster ud og bøjede dem ikke. – Men ofte gik Gud hen over den vajende eng langt borte i den mørkeste højde; når den uendelige så tilslørede sin uendelighed deroppe i to skyer, i en strålende eller den evige sandhed, og i én, der dryppede varmt ned fra alt og græd, eller den evige kærlighed, da stod den stigende eng behersket, den synkende æter, bækken, som gav genlyd, det livlige blomsterblad; da gav Gud tegnet til at han gik forbi, og en umådelig kærlighed tvang alle sjæle til at omfavne hinanden i denne høje stilhed, og ingen sank mod én, men alle mod alle – en glædesslummer faldt som dug på omfavnelsen. Da de så alle vågnede hver for sig, fór der lyn ud af hele blomstermarken, alle blomster dampede, så sank alle blade under den varme skys dråber, så klang alle den tonende bæks drejninger sammen, hele Paradiset lyste i kornmodsglans over dem, og intet forstummede bortset fra de elskendes sjæle, der var for salige...

Drømmen om Altet

Min krop – således drømte jeg – sank ned omkring mig, og min indre skikkelse trådte klart frem; ved siden af mig stod en lignende skikkelse og blinkede uden at skinne. ”To tanker”, sagde skikkelsen, ” er mine vinger, tanken hér og tanker hinsides, hvor jeg befinder mig. Tænk og flyv med mig, for at jeg kan vise dig og skjule Altet!”

Og jeg fløj med. Hurtigt styrtede en jordkugle i afgrunden efter den rivende fart op, kun omgivet af nogle blege sydamerikanske stjernebilleder, og til sidst blev kun solen tilbage på vores himmel som en lille stjerne omgivet af komethalernes små flammer, der var kommet nærmere. Vi trak forbi en fjern komet, der kom fra jordens sol og fløj til Sirius.

Nu fløj vi så hurtigt gennem de talløse sole, at de kun et øjeblik kunne udvide sig til måner for vores øjne, for de svandt ind til støvgran bag os; og deres jorde viste sig slet ikke i farten. Endelig stod jordsolen og Sirius og alle vores himmels stjernebilleder og mælkevejen under vores fødder som en lys tågeplet midt imellem små, dybere skyer. Således fløj vi gennem de stjernebestrøede ørkener; den ene himmel efter den anden udvidede sig foran os og snævrede sig ind bag os – og

mælkevejene tog opstilling bag ved hinanden i det fjerne som den uendelige ånds æresporte. Af og til fløj den strålende skikkelse over mine trætte tanker og lyste som en glød ved siden af en stjerne langt væk fra mig, til jeg endnu engang tænkte: dér, og jeg var hos den. Men da vi fortabte os fra den ene stjernebestrøede afgrund til den anden og himmelen over vores øjne ikke blev mere tom og under os ikke mere fuld, og da solene i soloceanet ustandseligt faldt i vandhavet som et uvejrs regnskyl, udmattedes det overfyldte menneskehjerte og længtes fra det vide soltempel mod andagtens snævre celle, og jeg sagde til skikkelsen: ”Oh, ånd! Har Altet da ingen afslutning?” – Han svarede: ”Det har ingen begyndelse.”

Men se, på én gang syntes himmelen over os udtømt, ingen stjerne blinkede i det rene mørke. – Til sidst trak også alle stjernehimle bag os sig tilbage i en tynd tåge og svandt endelig ind. – Og jeg tænkte: Altet er til ende – og nu forfærdedes jeg over skabningens endeløse nattefængsel, hvis mure begyndte her over intethedens døde hav, i hvis bundløse mørke det lyse Alts ædelstene uophørligt sank, og jeg fandt kun den strålende skikkelse, men ikke mig ensomme, da de lod mig uoplyst tilbage.

Og svarede den min stumme angst: ”Mistroiske! Se op! Det urgamle lys kommer.”

Jeg så op; straks kom der en skumring, en mælkevej, et helt tindrende stjernehvælv; hver tanke var for lang til de tre øjeblikke. I grå årtusinder havde stjernelyset været på vej til os og ankom endelig fra de uudgrundelige højder. – Nu fløj vi gennem den nye stjernekugle som gennem et nyt århundrede. Igen kom en nattevej uden stjerner, og det varede længe, for en afsides stjernehimlens stråler nåede os. Men da natterne stadig vekslede med himlene, som vi blev ved at stige og fløj op i, i et stadig længerevarende mørke, før en gammel stjernehvælv blev til en glød, da slukkedes - til vi pludselig trådte ud af natten foran et nordlys af blussende sole, der kæmpede om jordkugler – og da vi drog gennem verdensbygningernes gyselige riger, hvor overfla-

diske vande bruste over os og verdenslange lyn flammede gennem den tætte dis, hvor en mørk, endeløs, blytung solkrop ind sugede flammer og sole uden at oplyses deraf – og da jeg så et bjerg stå op i det uendelige fjerne med glitrende sne af sammenrykkede sole og dog mælkeveje som tynde månesegl hænge over det – så hævede min ånd sig og bøjede sig under Altets tyngde, og jeg sagde til den lysende skikkelse: ”Hør op og led mig ikke videre; jeg bliver ensom af skabningen. Jeg bliver ensommere i dens ørkener; den fulde verden er stor; men den tomme er endnu større, og med Altet vokser ørkenen”.

Da rørte skikkelsen ved mig, som et varmt åndepust og talte blidere end før: ”For Gud findes der ingen tomhed; omkring stjerner, mellem stjernerne bor det rette Alt. Men din ånd taler kun jordiske billeder af det overjordiske; se billederne!”

Se! Mine øjne åbnedes, og jeg så et umådeligt lyshav stå, hvori sole og jordkuglerne var strøede som sorte klippeøer, og jeg var i havet, ikke på det, og man så intet sted, bund eller kys. Hele rummet fra den ene mælkevej til den anden var udfyldt med lys, og klingende have syntes at drage over havet og under havene, og der var en torden som af en stormflod og igen en fløjten som af flyvende sangsvaner; men de blev ikke blandede sammen. Stråleglansen og tonerne overvældede hjertet blidt; jeg var fuld af glæder, uden at vide hvor de kom fra, det var en glæde over tilværelse og evighed, og en uudsigelig kærlighed berørte mig, uden at jeg vidste hvorfor, da jeg så ind i det nye lysalt omkring mig. Da sagde skikkelsen:

”Dit hjerte fatter nu ånde verdenen; øjet eller øret fatter kun den legemlige verden, hvori den regerer og skaber. Lad nu dit skærpede øje se, stakkels menneskebarn, lad dit drømmende hjerte forstå” – Og øjet skuede på én gang det nærmeste og fjerneste. Jeg så alle de uhyre rum, som vi var fløjet igennem, og de små stjernehimle deri; i de lette ættrum svømmede solene kun som askegrå blomster og jordkuglerne som sorte frø.

Og det drømmende hjerte forstod: Udødeligheden boede i rummet,

døden kun på verdenerne. Oprette skygger i menneskeskikkelse boede på solene; men de blev forklaret, da de drog bort og gik under i lyshavet, og de mørke planeter var kun vugger for det lyse Alts børneånder. I rummet strålede, klang, blæste, åndede kun liv og skabelse i Altets frihed. Solene var kun omdrejende spinderokke, jordkuglerne væveskytter til Isisslørets uendelige væv, der hang over skabelsen og som forlængedes, når en Endelig hævdede det. Dér, foran den levende uendelighed, kunne der ikke findes nogen stor smerte mere, kun en fryd over alle grænser og en glædesbøn.

Men under Altets glans var den strålende skikkelse blevet usynlig eller bare gået hjem i den usynlige ånde verden; jeg var alene midt i det udstrakte liv og længtes efter et væsen. Da sejlede et mørkt himmellegeme fra dybet gennem alle stjerner og fløj op fra det høje lyshav, og en menneskeskikkelse stod på det som et barn, der ikke forandrede sig eller blev større, da det kom nærmere. Endelig stod vores jord foran mig og et Jesusbarn på den; og barnet så så og mildt og kærligt på mig, så jeg vågnede af kærlighed og fryd. -----

Men efter jeg var vågnet, havde jeg stadig denne fryd og sagde: ”Oh! Hvor dejligt er det at dø i den fulde lysende skabelse og livet!” – Og jeg takkede skaberen for livet på jorden og for det fremtidige uden den.